

TEKSTURA POVEZANIH MISLI NA MATERIALU

Raziskovalna naloga

0€ç | KŠŠÖÖRÖÄ UT

T ^} ç | KÖXÖVSOÄP URÞ SÄT ÖRÖÖS WZT Q

¥[| ÄÜÖÖÞ RÖÄ UŠÖZÖU ÖŠSUXÖÞ RÖÄ ÖÜÖÜ

POVZETEK

Glavna tema moje raziskovalne naloge je Tekstura povezanih misli na materialu. Na našo osebnost delujejo texture površin vedno bolj ali manj čustveno, na različne lastnosti materialov se odzivamo glede na naše razpoloženje in tipnost. Teksturo materialov lahko ustvarimo s pomočjo različnih likovnih sredstev, gladek material pretvorimo v hrapavega, svetlega v mat. V svoji raziskovalni nalogi proučujem različne tipe poševnih črt, ki delujejo dinamično, pomenijo gibanje, valovanje. V mojem primeri črte ne rišem s konico svinčnika ampak s konico šivalnega stroja in tako dobivam različne strukture, ki jih apliciram na materiale v vtکم v kolekcijo ženskih oblačil.

ZAHVALA

Za pomoč pri raziskovalni nalogi se zahvaljujem svoji mentorici, ki me je ves čas spodbujala, usmerjala in mi pomagala pri nastajanju te raziskovalne naloge. Zahvala gre tudi profesorici, ki mi je pomagala pri izdelavi krojev.

Iskreno se tudi zahvaljujem svoji družini, ki je ves čas verjela vame in me vzpodbujala skozi cel študij.

Najlepša hvala vsem, ki ste verjeli v vame!

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	9
<i>1.1 Metodologija dela</i>	10
1.1.1 Raziskava čipke	10
2 ČIPKA SKOZI ZGODOVINO	10
3 VRSTE ČIPKE GLEDE NA IZDELAVO	11
<i>3.1 Čipka narejena z iglo in nitjo</i>	11
<i>3.2 Cutwork čipka</i>	12
<i>3.3 Klekljana čipka</i>	13
<i>3.4 Čipka iz trakov</i>	14
<i>3.5 Vozlana čipka</i>	15
<i>3.6 Kvačkana čipka</i>	16
<i>3.7 Pletena čipka</i>	17
<i>3.8 Strojno izdelane čipke</i>	18
<i>3.9 Kemična čipka</i>	19
4 O ORNAMENTIKI	20
5 TRANSPARENTNOST	25
6 ROČNO IZDELANA ČIPKA	28
7 IDRIJSKA ČIPKA	29
8 VELIKOST ČIPKE	31
9 O MATERIALU	35
10 BARVA ČIPKE	36
11 RAZISKAVA BARV	37
<i>11.1 Pomen rdeče barve</i>	35

<i>11.2 Pomen črne barve</i>	40
12 RAZISKAVA ČRTE	43
13 EKSPERIMENTALNI DEL	48
14 OSNOVNI KROJ OBLEKE	68
15 ZMODELIRAN KROJ OBLEKE	69
16 ZAKLJUČEK/SKLEPI	72

KAZALO SLIK

Slika 1: čipka narejena z iglo in nitjo	11
Slika 2: cutwork čipka	12
Slika 3: klekljana čipka	13
Slika 4: čipka iz trakov	14
Slika 5: vozлана čipka	15
Slika 6: kvačkana čipka	16
Slika 7: pletena čipka	17
Slika 8: strojno izdelana čipka	18
Slika 9: kemična čipka	19
Slika 10: primer poročnega ornamenta čipke	21
Slika 11: primer okroglega ornamenta čipke	22
Slika 12: primer okroglega ornamenta čipke	23
Slika 13: božični ornamenti čipke	24
Slika 14: transparentnost čipke	25
Slika 15: transparentnost čipke	26
Slika 16: transparentnost čipke	26
Slika 17: transparentnost čipke	27
Slika 18: transparentnost čipke	27
Slika 19: Idrijska čipka	30
Slika 20: Idrijska čipka	30
Slika 21: primer velike čipke	33
Slika 22: primer velike čipke	33
Slika 23: Miniatura čipke	34
Slika 24: Miniatura čipke	34
Slika 25: odtenki rdeče barve	38

Slika 26: rdeči čipkasti obleki	38
Slika 27: primer rdeče čipke.....	39
Slika 28: rdeče vrtnice.....	39
Slika 29: črna barva.....	41
Slika 30: primer črne čipke	41
Slika 31: primeri črnih čipkastih oblek	42
Slika 32: zapeljivost in skrivnostnost črne čipke	42
Slika 33: medialni liniji	45
Slika 34: aktivne linije.....	46
Slika 35: poševne linije	47
Slika 36: pasivne linije	47
Slika 37: slika narisana s svinčnikom	49
Slika 38: slika narisana s svinčnikom	50
Slika 39: slika narisana s svinčnikom	51
Slika 40: slika narisana s svinčnikom	52
Slika 41: solo flis.....	53
Slika 42: solo flis - zračna čipka	53
Slika 43: solo flis - zračna čipka	54
Slika 44: solo flis - zračna čipka	54
Slika 45: solo flis - zračna čipka	54
Slika 46: model št.1	56
Slika 47: model št. 2.....	57
Slika 48: model št. 3.....	58
Slika 49: model št. 4.....	59
Slika 50: model št. 5.....	60

Slika 51: model št.6.....	61
Slika 52: model št. 7.....	62
Slika 53: model št.8.....	63
Slika 54: model za izvedbo.....	64
Slika 55: sprednji in zadnji del obleke.....	66
Slika 56: osnovni kroj obleke.....	68
Slika 57: zmodeliran kroj.....	69
Slika 58: zmodeliran kroj.....	70
Slika 59: rdeči material.....	71
Slika 60: črni material.....	71

1 UVOD

Misel je oblika umske dejavnosti, ki se odraža v človekovi zavesti in se razlikuje od drugih oblik zaznav s petimi čuti. Misel in razmišljanje omogoča bitjem, da oblikujejo svet in si ga predstavljajo v skladu s svojimi načrti, željami. Podobni koncepti in procesi vsebujejo zavest, občutja, znanje, ideje in domišljijo. Vsaka misel nosi tudi različna čustva, ki jih lahko apliciramo v različnih oblikah na materiale.

Za to vrsto risanja črt me je navdihnilo to, da nastajajo zelo zanimive strukture in vzorci iz različnih materialov niti. Osebno me to prepletanje krivih črt spominja na misli, ki nastajajo med delom te vrste čipke. Tako sem dobila to zamisel. Na mojo kolekcijo oblačil vpliva posebej to, da krive črte izražajo mehko, toploto, čustva,... Slednje jih naredi zanimive in privlačne. Ustvarila jih bom iz niti v različnih debelinah. Začetki čipke segajo v 16-to stoletje. Sprva so jo poznali in uporabljali le na gradovih, v samostanih ter cerkvah. Sedaj pa si lahko že skoraj vsi privoščijo ta okras na oblačilu in zasijejo v eleganci čipke.

V svoji kolekciji oblačil skušam poudariti to eleganco in blišč čipke. Na ta način želim opomniti ljudi, kako globok pomen ima lahko čipka. Vsak si namreč lahko različno razlaga te povezane misli v črtah. Menim, da bo ta abstraktnost čipk pravi čar moje kolekcije.

Svojo raziskovalno nalogo sem delala na dveh nivojih:

Najprej sem proučevala vse pisne in internetne vire, kasneje, v eksperimentalnem delu pa sem izvedla svoje »misli« na različne načine in jih vkomponirala v kolekcijo ženskih oblačil.

1.1 Metodologija dela

1.1.1 Raziskava čipke

Čipke so bile v preteklosti razkošje, doma samo v prestižnem okolju, v družbi bogatih občudovalcev, domena plemstva in cerkvenih dostojanstvenikov. Za svoj obstoj so potrebovale premožnega naročnika in skromnega izdelovalca. Znano je, da so vedno in povsod te razkošne čipke ustvarjale natančne, vztrajne in skromne klekljarice. Žene in dekleta iz mestnih obrobij, ki so bile za svojo delo slabo plačane. Pa vendar so izkoristile vsako priložnost in poprijele za vsako delo, da bi le omogočile priboljšek in izboljšale položaj v družbi.

2 ČIPKA SKOZI ZGODOVINO

V poznem 16. stoletju je bil hiter razvoj na področju čipke. Prišlo je do tehnike, kjer je bila tkanina kombinacija odprtih prostorov in gosto teksture modelov. Te oblike čipk so bile prevladujoči način tako kot tudi za notranjo opremo v poznih 1500. Za povečanje lepote ovratnikov in manšet, je igla čipke bila vezena z zankami in različnimi vzorci. Predmeti, ki so podobni čipke vretena so bili najdeni že v rimskih ostankih, vendar o rimskem klekljanju ne obstajajo nobeni zapisi. Čipka je bila uporabljena za duhovnike zgodnje katoliške Cerkve kot del naložbe v verskih obredih, ampak ni prišla v široko uporabo do 16. Stoletja, v severozahodnem delu evropske celine. Priljubljenost čipke se je hitro povečala in obrt klekljanja razširila po vsej Evropi. Države, kot so Italija, Francija, Belgija, Nemčija (takrat Sveto rimsko cesarstvo), Češka (mesto Vamberk), Slovenija (mesto Idrija), na Finskem (mesto Rauma) Anglija (mesto Honiton), na Madžarskem, Irskem, Malti, Rusija, Španija, Turčija in drugi so vsi z ustanovljeno dediščino, izraženo skozi čipko. V Severni Ameriki v 19. stoletju, je bilo klekljanje razširjeno do indijanskih plemen od misijonarjev. St John Francis Regis je pomagal veliko dekletom iz različnih držav ostati stran od mest, ki so jih ustanovili v klekljanja in vezenje trgovino, zato je postal zavetnik klekljanja. Leta 1837 je Samuel Ferguson prvič uporabil Heatchoatovo žakard statve z neto klekljanega stroja, ki omogoča neskončne možnosti oblikovanja in modelov čipk. Tradicionalno so čipke uporabljali za namizne prte, prtice in oblačila tako za moške in ženske.

3 VRSTE ČIPKE GLEDE NA IZDELAVO

3.1 Čipka narejena z iglo in nitjo

Slika 1: čipka narejena z iglo in nitjo

To je najbolj fleksibilna čipka v klekljanji umetnosti. Medtem ko se nekatere vrste hitreje narejene od najboljše klekljane čipke, so druge zelo zamudne. Nekateri častijo iglo za izdelavo čipk. Najboljše starinske čipke te vrste so bile narejene iz zelo fine niti, ki se ne proizvajajo več. (Slika 1: čipka narejena z iglo in nitjo)

3.2 *Cutwork čipka*

Slika 2: cutwork čipka

Cutwork ali whitework čipke so izdelane z odstranitvijo teme iz tkanin. Ostanke niti v tkanini so polnjene z vezenjem. (Slika 2: cutwork čipka)

3.3 Klekljana čipka

Slika 3: klekljana čipka

Kot že ime pove, je narejena iz vretena in vzglavnika. Vretena, iz lesa, kosti ali plastike, drži niti skupaj, ki so tkane skupaj in je potekajo z zatiči, ki ustvarjajo vzorce na blazino. Blazina vsebuje slamo, po možnosti ovseno slamo ali iz drugih materialov, kot so žagovina, izolacija stiropor ali ethafoam. Znana je tudi kot kostna čipka. Chantilly čipka je tip klekljanih čipk, ki se tako imenujejo po mestu Chantilly v Franciji. (Slika 3: klekljana čipka)

3.4 Čipka iz trakov

Slika 4: čipka iz trakov

Čipka je narejena iz trakov iz strojno ali ročno izdelanih tekstilnih trakov, ki so oblikovani z iglo, nato združeni z iglo ali klekljano čipko. (Slika 4: čipka iz trakov)

3.5 Vozlana čipka

Slika 5: vozlana čipka

Vozlana čipka je narejena s pomočjo shuttla ali igle, ki je posebej ustvarjena za to vrsto.
(Slika 5: vozlana čipka)

3.6 Kvačkana čipka

Slika 6: kvačkana čipka

S kvačko (iglo s kaveljcem) se nizajo zanke v verižice oz. zanke stolpce; oblike in razporeditev omogočajo mnogovrstne goste ali luknjičaste vzorce. Kot samostojne izdelke so kvačkane izdelke pogosto uporabljali za prte, zavese, posteljna preginjala, okrasne blazine ipd., pogosto kvačkane v krogu, kvadratu, šest- ali osemkotniku. Kvačkani čipki daje značilno podobo tudi mreženo kvačkanje. V splošno rabo za krašenje oblačil in notranje opreme so se razširile kvačkane čipke v Srednji Evropi in tudi na Slovenskem v 19. stoletju. Danes je izdelovanje kvačkanih čipk razširjeno med nezaposlenimi, v domovih za ostarele in kot oblika ročnega dela. (Slika 6: kvačkana čipka)

3.7 Pletena čipka

Slika 7: pletena čipka

Pletena čipka je slog pletenja z značilnimi stabilnimi luknjami v tkanini, ki imajo veliko estetsko vrednost. Pri čipki je pletenje zelo cenjeno, zaradi svoje kompleksnosti in ker v tkanino ni lahko narediti takšne luknje. Nekateri menijo, da "prava" pletena čipka ima tkalne vzorce na pravilni in napačni strani, in da se pletni vzorci s šivi vidni samo na eni strani materiala, tako da so luknje v razmaku vsaj dveh niti tehnično ni čipka, vendar "čipka pletenja", čeprav to nima nobene zgodovinske podlage. Luknjasti vzorci so tisti, pri katerih luknje predstavljajo le majhen del materiala in so izolirani v grozde (npr. majhne rozete iz ene luknje, obdan z drugimi v šesterokotnik). (Slika 7: pletena čipka)

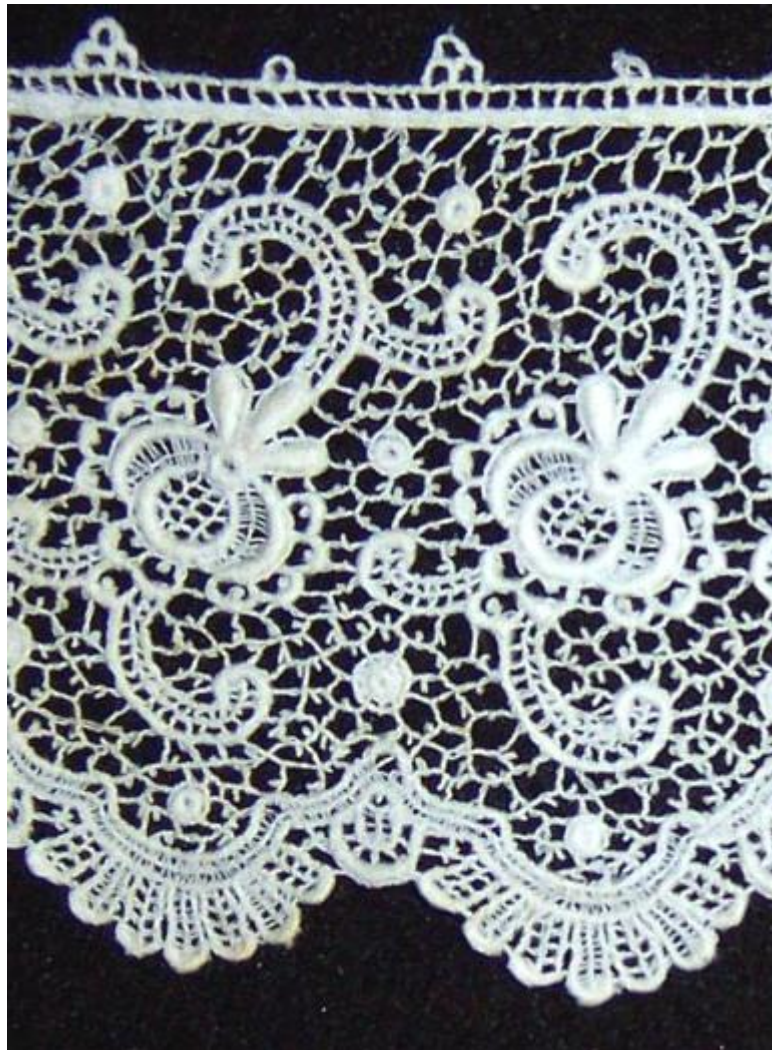
3.8 Strojno izdelane čipke

Slika 8: strojno izdelana čipka

Vsak stil čipke ustvarjene s pomočjo mehanskih sredstev. (Slika 8: strojno izdelana čipka)

3.9 Kemična čipka

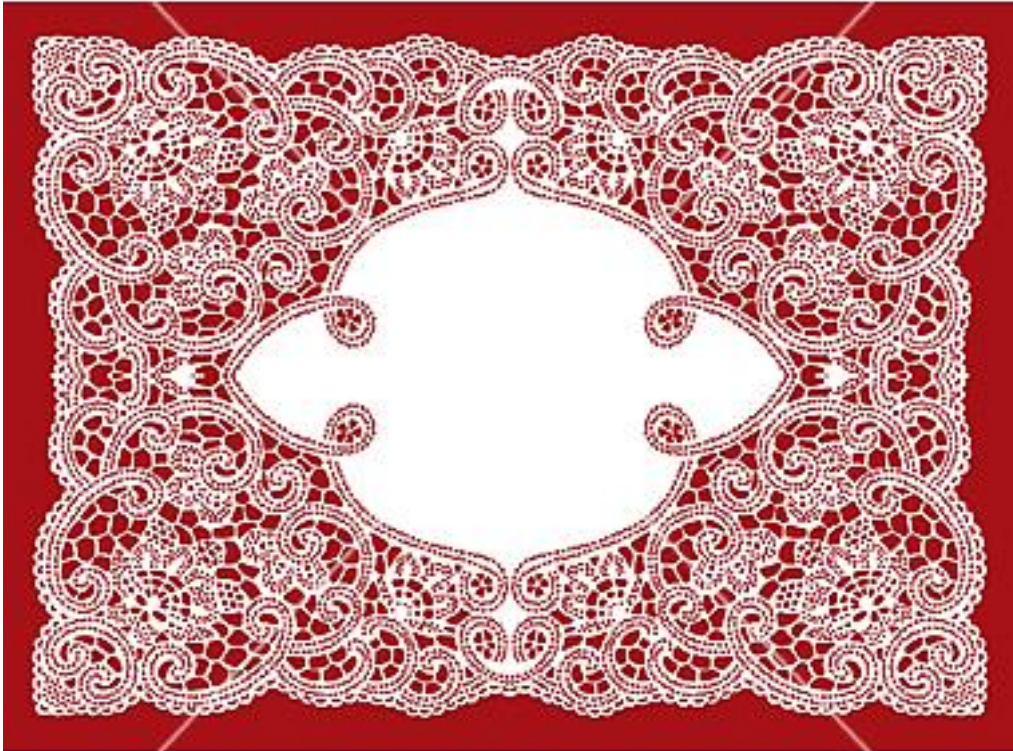
Slika 9: kemična čipka

Območje šivanja je povezano z žico za vezenje niti, ki tvori neprekinjen motiv. Nato so šivi odstranjeni iz območja in ostane le vezenje. Območje šivanja je narejeno iz vodno topnega ali ne toplotno odpornega materiala. (Slika 9: kemična čipka)

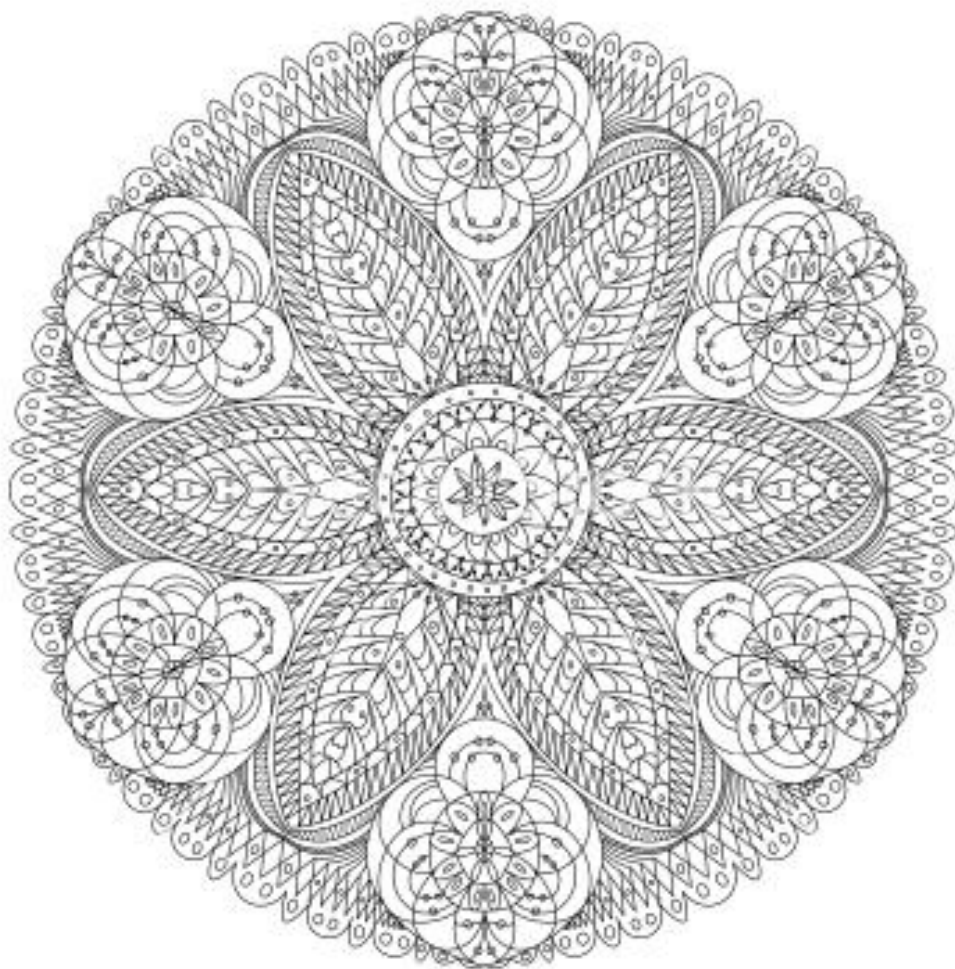
4 O ORNAMENTIKI

Čipka je ornamentalna. Vprašanja ornamenta so danes v likovni umetnosti, oblikovanju in arhitekturi spet aktualna. Ne le kot dekoracija, okras, kot okvir ali polnilo površine, kot čutna draž in okraševanje za površinsko veselje. Ornament je postavljen v ospredje kot samostojni nosilec vsebine likovnega dela, ima možnost umetnine. Posebna kvaliteta čipke je, da je zgrajena struktura, v njej je ornament in njegove oblike vgrajen v klekljano strukturo, ni apliciran na neko površino kot dopolnilo ali naknadno nanešen kot relief. Toliko bolj zavezujoči so motivi in njihovi pomeni v strukturo vgrajenega ornamenta.

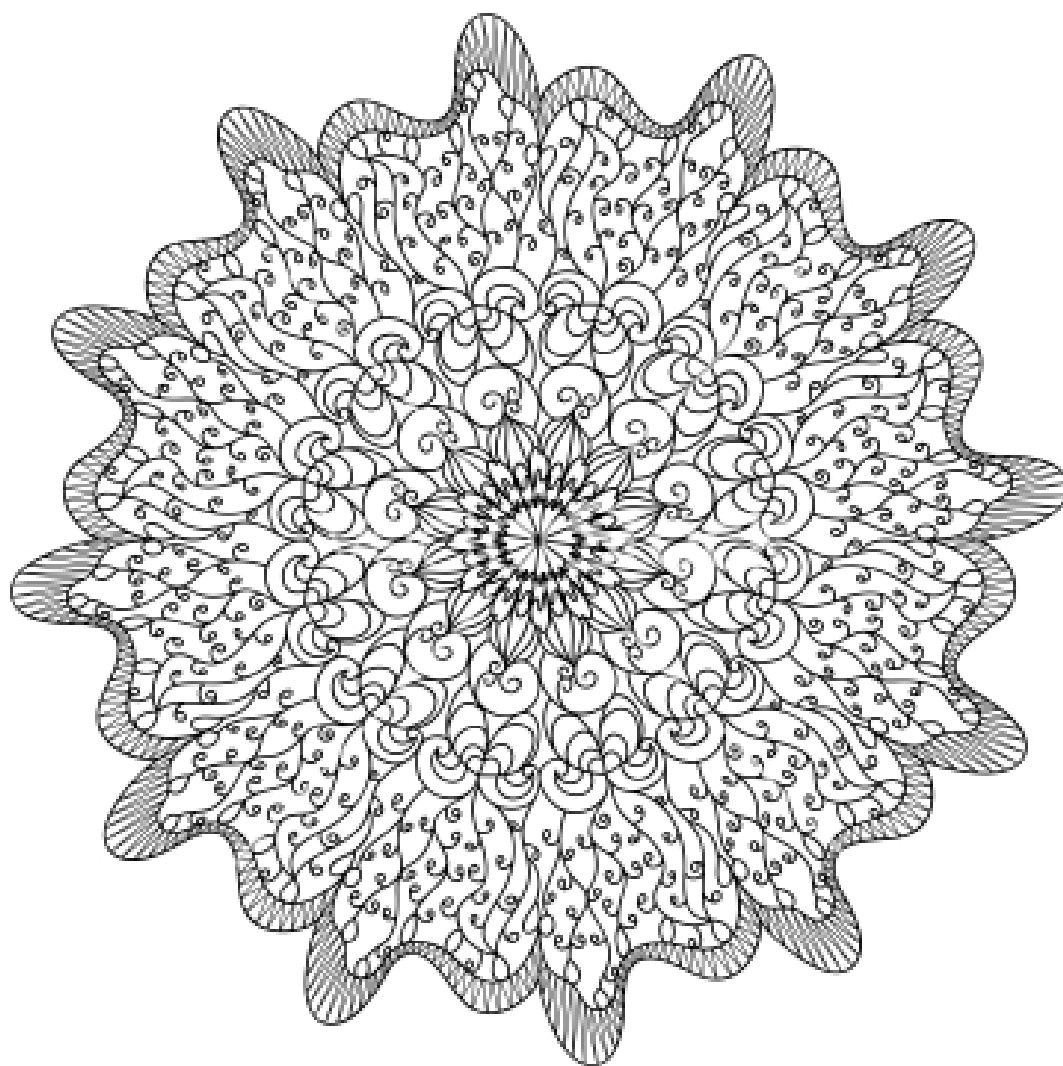
Ornament nikakor ni samo dekor, je nosilec svetovnonazorskega, simbolističnega in vsebinskega. Je omišljen z rajskimi predstavami (Matis), povezan z arhetipskimi in spiritualnimi zavestnimi vsebinami (mandala). Ornamenti v čipki postanejo centralni nosilci pomenov. Navzoč v času globalizacije odraža mednarodne in medkulturne identitete ter postane globalni jezik. Prisiljenost ornamenta v discipliran red, razdvojenost med lepoto in utesnjujočim redom se je v novih čipkah osvobodila. Ponavljajoči se elementi so po svoje spreminjali oblike in velikosti, se razvrščali neenakomerno po površini, v svobodnejše rede, ki jim oko sledi v njihovem stalnem spreminjanju in variiranju. (Slika 10: primer poročnega ornamenta čipke, Slika 11: primer okroglega ornamenta čipke, Slika 12: primer okroglega ornamenta čipke, Slika 13: božični ornament čipke)

Slika 10: primer poročnega ornamenta čipke

slika 11: primer okroglega ornamenta čipke

slika 12: primer okroglega ornamenta čipke

Slika 13: božični ornamenti čipke

5 TRANSPARENTNOST

Transparentnost pomeni nekaj prozornega. V tem primeru je mišljena prozornost čipke. Čipke so prozorne, saj se skozi njih vidi koža. S tem je tudi viden vzorec in to naredi čipko posebno.

Čipka je predvsem transparenca, omiljena vidljivost. Je neodvisna struktura. Zgodi se šele s pogledom. Praznina, neskončen abstraktni element, je v čipki omejena z njegovimi robovi. Jo soustvarja s kontrastnim nasprotjem belini.

Čipka dopušča pogled navznoter. Varuje pred direktno zunanostjo. Ne zapira popolnoma, samo zastira. Ima čar nerazpoznavnega, skrivnost slutnje, zamegljenega pogleda. V tem je njena skrivnostnost. Tudi pogled skozi preplet drevesnih vej je čipkast. Ne da nam jasno videti v daljavo in daje nam občutek varnosti bližine. Kot transparentnost čipkaste zavese, ki zamegljuje pogled navzven in ne dopušča jasno videti notranjost. (Slika 14: transparentnost čipke, Slika 15: transparentnost čipke, Slika 16: transparentnost čipke, Slika 17: transparentnost čipke, Slika 18: transparentnost čipke)

Primeri slik transparentnosti čipke:

Slika 14: transparentnost čipke

Getty Images

Slika 15: transparentnost čipke

Slika 16: transparentnost čipke

Slika 17: transparentnost čipke

Slika 18: transparentnost čipke

6 ROČNO IZDELANA ČIPKA

V času skoraj neomejenih možnosti tehnologije je strojno izdelana čipka, prej uporabljena samo v delih oblačila ali v detajlih, prerasla v cele obleke, se razbohotila v reliefne površine, oblikovala nove vzorce s povečanimi motivi iz preteklih zgodovinskih obdobj. Kot da bi se dragocena ročno izdelana baročna čipka povečala in razprostrla na velikih površinah.

Ob vsej množičnosti industrijske čipke in njeni bolj ali manj uspešni vsakdanji uporabi, je vprašanje, kako in v kakšne namene uporabiti ročno izdelano čipko, kam jo umestiti in kako jo predstaviti, eno od bistvenih. Strojna čipka, ki jo sam izdeluje »pametni« stroj, potem ko so bili vstavljeni potrebni podatki po naših ukazih, prenese večje površine, kljub tudi njeni visoki ceni. Nasproti bogatemu sloju, ki je izkazoval svoj status tudi z najdragocenejšo ročno izdelano čipko, je bil njegov izdelovalec vedno reven. Nositi velike kose ročno izdelane čipke na sebi ni v duhu današnjega časa. Z izdelavo zahtevnih velikih kosov se preizkušajo predvsem sposobnosti klekljaric, dokazuje se mojstrstvo v izdelovanju tehnik in preciznosti izdelave. Velike izrisane predloge na papirju so preizkušnja za oblikovalca. Doseganje obsežne harmonične kompozicije in dragocenost dela mu nalagajo veliko odgovornost. Učinkovit videz lahko dosežemo tudi z bolj grobo izvedbo z debelejšo prejo, hitrejšo v izvedbi in ato cenejšo, tudi manj obremenjujočo s svojo dragocenostjo in zato sodobnejšo. Z novimi primeri nadaljujemo zgodovinski tok razvoja klekljanih čipk, dodajamo svoje, oblikovane v duhu sodobne estetike, k najlepšim muzejskim primerom.

7 IDRIJSKA ČIPKA

Idrijska čipka (Slika 19: Idrijska čipka, Slika 20: Idrijska čipka) je zvrst klekljane čipke čipka, ki jo že stoletja izdelujejo v Idriji, in je pomemben del slovenske kulturne dediščine. Svoje ime je dobila po mestu Idrija, glavnem in najstarejšem slovenskem čipkarskem središču, kjer že od leta 1876 neprekinjeno deluje tudi znamenita idrijska čipkarska šola.

17.-20. stoletje:

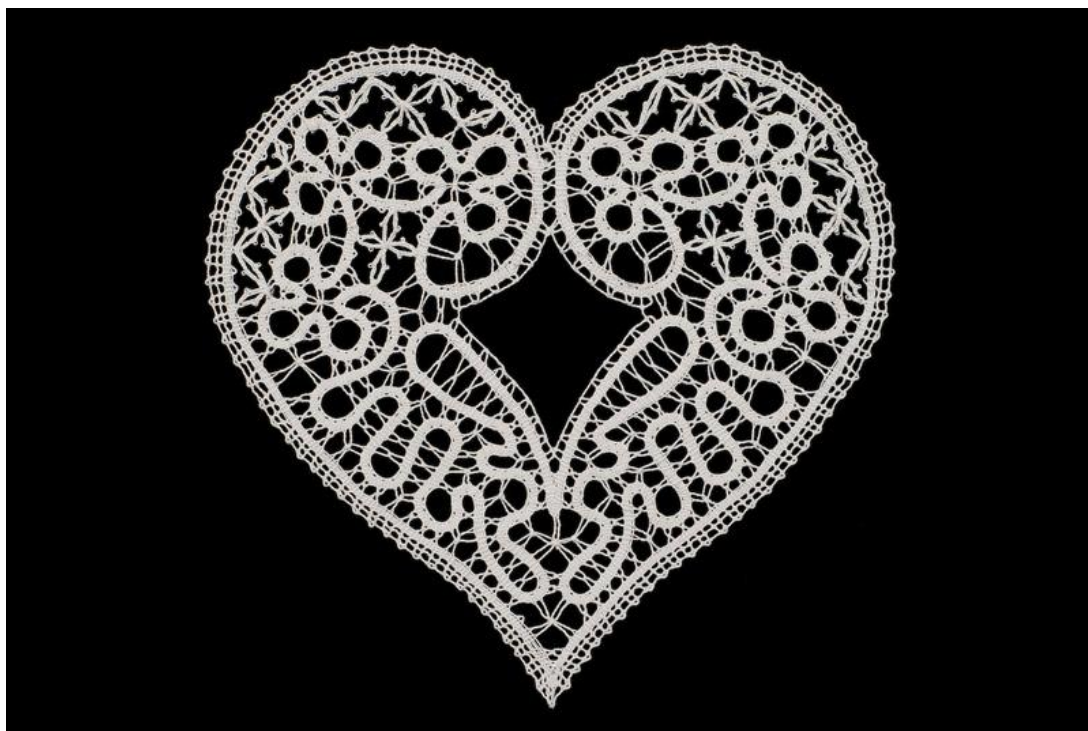
Idrijske čipke so bile spočetka precej grobe in so bile namenjene predvsem srednjemu sloju. Čipkarstvo se je začelo proti koncu 17. stoletja, ko so delavci začeli zgubljeni delo v rudniku. Idrijske čipke so po svetu postale znane leta 1875, ko je Franc Lapajne ustanovil podjetje in trgovino čipk ter le-te pričel uspešno izvažati po celotni Evropi ter Ameriki. Leta 1876 so klekljarice pod vodstvom Ivanke Ferjančič odprle čipkarsko šolo. Prodaja čipk je do propada Avstro-Ogrske zelo uspevala, saj so idrijske klekljarice dobivale veliko priznanj, tudi mednarodnih. Med 1. svetovno vojno je prodaja zelo upadla. Ko je po vojni Idrijo zasegla Italija, se je morala prilagoditi tudi idrijska čipka. Glavni problem je bil, ker so se morali preusmeriti na popolnoma nova tržišča, saj so prej prodajali predvsem v območje Nemčije, nato pa so morali glavno tržišče iskati v Italiji. Po 2. svetovni vojni je prodaja čipk zaradi propada rudnika zmeraj bolj upadala. Na žalost je bila ukinjena tudi poklicna čipkarska šola v Idriji.

Danes se čipke prodajajo predvsem zaradi turizma, v Idriji se pa vsako poletje odvija Festival idrijske čipke[2]. Za čipkanje se zdaj odloči le še zelo malo žensk, klekljajo predvsem mlajša dekleta, ki hodijo v Čipkarsko šolo večinoma zaradi hobija. Kot zanimivost velja omeniti, da kar nekaj potomk Franca Lapajneteta poskuša ohraniti družinsko tradicijo ter tradicijo Idrijskih čipk nasploh, npr. Darja Lapajne, Vanda Lapajne,...

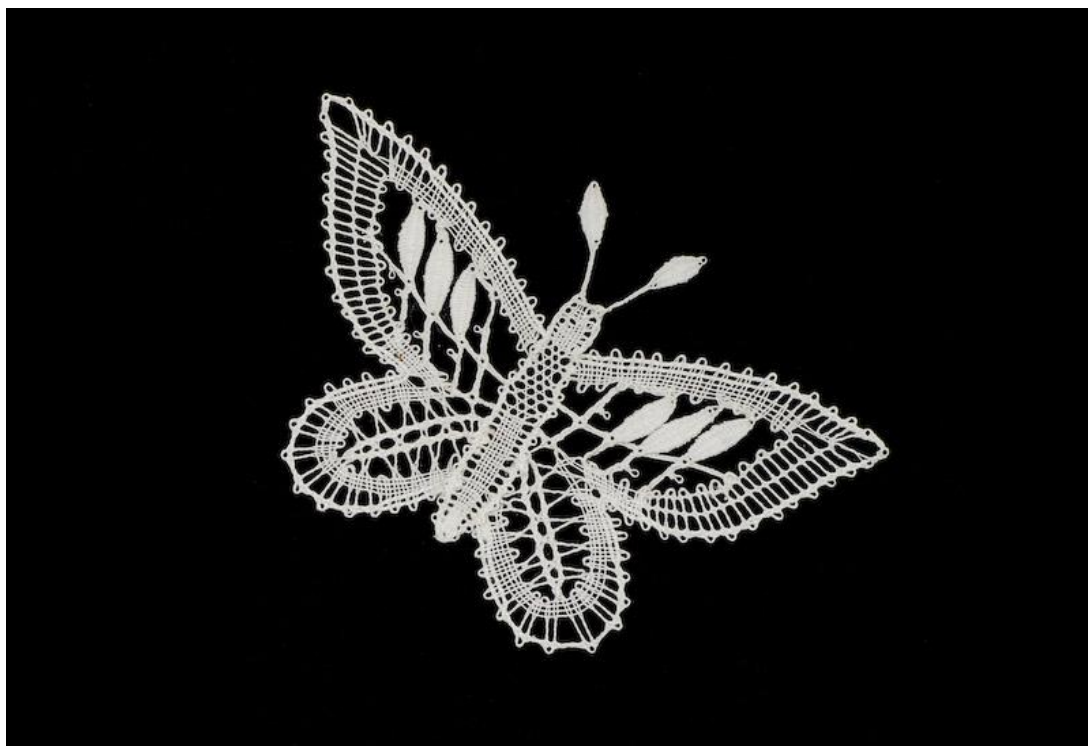
V zadnjem času je v čipkarstvu v sodelovanju z NTF Univerze v Ljubljani[3] opaziti napredek v smeri sodobne in avtorske idrijske čipke.

Izdelava idrijske čipke:

Klekljarice ustvarjajo čipke s pomočjo papircev (na njih je s svinčnikom narisana oblika čipke), ki jih namestijo na bulo (valjast predmet, na katerega vstavljajo čipke in je po navadi postavljen v nizko košarico).

Slika 19: Idrijska čipka

Slika 20: Idrijska čipka

8 VELIKOST ČIPKE

Čipka je po velikosti miniatura ali njena velikost zraste do neomejenih razsežnosti.

Miniatura (Slika 23: Miniatura čipke, Slika 24: Miniatura čipke) ima moč odpirati domišljijско bogati svet. Je kot seme, ki ima možnost zrasti do neslutnih razsežnosti, v ogromno drevo. V miniaturi se vrednote nakopičijo, priključijo nam sanjski svet. V njej vidimo vse podrobnosti. Zapelje nas v mali svet, v znova najdeno otroštvo, tja, kjer oči otrok strme.

Na ta način najožja vrata malega odpirajo svet. Miniatura je tudi počivališče velikega.

Klekljanje zahteva potrpežljivost. V prste naseli mir, mir preplavi dušo. Vse majhne stvari zahtevajo počasnost. Za preučevanje miniaturne je potrebna nenehna pozornost, ki poveže podrobnosti.

Malo je nasproti velikega nezavezujoče, ne zaseda prostora, ne otežuje,... Veliko je vidno, potrebuje svoj prostor, ima svojo moč. Zgodovinski primeri velikih ročno izdelanih čipk govorijo o bogastvu, o čaščenju, so kraljeve in cerkvene, tudi državne. Velika čipka (Slika 21: primer velike čipke, Slika 22: primer velike čipke) je v risbi zahtevnejša likovna kompozicija in v izvedbi težavnejša, da doseže harmonijo med vsemi uporabljenimi tehnikami, med gostotami, med polnim in praznim in vsemi podrobnostmi. Je predvsem tudi dragocenejša. Veliko vložnega ročnega dela govori o dragocenosti ročno izdelane strukture. Mojstrstvo v izdelovanju velike klekljane čipke pa ni edino merilo njene dragocenosti, šele združeno z njeno estetsko vrednostjo opravičuje vloženi trud. Vgrajene vsebine, skriti pomeni, slutene skrivnosti, pogosto pomenljive simbolne podobe ali ponovno odkrite večne teme iz mitološkega sveta dodajajo vrednost ročno klekljanemu delu. Likovna kvaliteta kompozicije je samoumevna v izvedbi velikih ročno izdelanih kosov. Šele umestitev čipke v prostoru, kjer bo čutiti vse njene skrivnosti vibracije, je zaključek dobro opravljenega oblikovalskega dela. Ali pa bo skrivnostna tančica odigrala svojo vlogo zastrtega pogleda v obrednem dogodku.

Slika 21: primer velike čipke

Slika 22: primer velike čipke

Slika 23: Miniatura čipke

Slika 24: Miniatura čipke

9 O MATERIALU

Lan je zaradi trdosti na prvem mestu v izdelovanju ročnih klekljanih čipk, kot je bil tudi v preteklosti. Pomemben je vsak najmanjši dejavnik v postopku pridobivanja lanu in procesu predenja, da dobimo najfinejšo trdo prejo, ki s svojimi rahlimi neenakomernostmi vnaša v čipko razgibanost in živost, tudi v najnatančnejšem izdelku. Bombažna popolnoma gladka preja, namenjena klekljanju, deluje zelo precizno sklekljanem izdelku preveč brežhibno, kot da bi jo izdelal stroj. Eksperimenti z neobičajnimi prejami so presenetljiva sprememba med čipkami. Tekstilije se razvijajo v smeri tehnoloških novosti tudi v prejah. Uporaba novih prej tudi v klekljani čipki usmerja oblikovalca v nove rešitve in možnosti uporabe čipke v drugačnih predmetih. Čipkast videz v različnih materialih je prisoten v inovativnem iskanju nekaterih najbolj uveljavljenih oblikovalskih imen.

10 BARVA ČIPKE

Zgodovinski razvoj nam večinoma odkriva večno lepoto beline v čipki. Je bela pisava v temni praznini. Je najglasnejša v svojem nasprotju med temnim in svetlim, med polnim in praznim.

Barvitost je že v prvem letu raziskovanja nove čipke samoumevno zamenjala belino. Brez razmišljanja se je zgodil preobrat iz tradicionalne bele v barvito klekljano strukturo. Strukturni prepleti v naravi, pogled v barvito podmorsko gladino, odkrivanje mikrostrukturnih zgradb, vse to je vzpodbujalo veselje do risanja barvitih linijskih prepletov in mrežastih polnitev različnih gostot. Barva v čipki pritegne pozornost, ki je v primeru bela vsa usmerjena v strukturirane oblike. Barva in oblika si razdelita svoja deleža v narisani predlogi in se pomensko dopolnjujeta. Že mala sprememba beline, zasivljenost ali obrat proti pastelnim tonom spremeni videz čipke. Najintenzivnejši barvni toni prevladajo nad strukturo. Tenkočutnost oblikovalca je tista, ki hkrati izrazi ugoden odnos med barvo in obliko. Prenos barv z risbe v čipko je naslednji korak potrpežljivosti v procesu izvedbe. Potrebno je pobarvati ustrezne preje v predvidenih barvnih tonih. Tehnika klekljanja omogoča neizmerne možnosti ustvarjanja barvnih učinkov z mešanjem barvnih tonov. Ustvarja plemenite videze barvno sestavljenih površin.

11 RAZISKAVA BARV

11.1 Pomen rdeče barve

Rdeča predstavlja barvni zenit, povezujemo pa jo z ognjem in krvjo. V različnih kulturah pa simbolizira naravno privlačnost. Rdeča je bila prva barva, ki jo je človek poimenoval, zato je izraz "rdeče" najstarejša barvna oznaka v vseh jezikih sveta. Rdeča je vpadljiva barva, ki včasih deluje precej nasilno, zato jo uporabljajo za označevanje nevarnosti in prepovedi. Zaradi aktivnosti, privlačnosti, vročičnosti in dinamičnosti je zelo opazna, včasih pa deluje celo neresno in površinsko.

Je signalna barva, barva strasti, vitalnosti, prodornosti. Spodbuja intelektualni razvoj in aktivnost. Preveč rdeče lahko škodi, saj naj bi odvrčala od mirnega spanca, če je rdeče v našem okolju preveč, je pa tudi vznemirjajoča in kaj hitro postane nadležna.

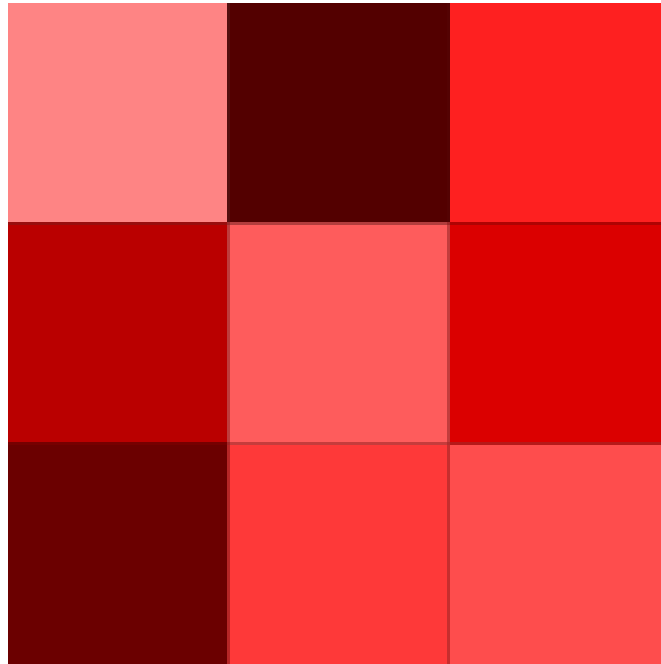
Zato je pri uporabi rdeče v prostoru potrebna zmernost. V nasprotju pa prižgana rdeča luč v sobi ustvarja toplo vzdušje.

Rdeča povečuje mišični tonus, pospešuje pulz, viša krvni tlak, pospešuje krvni obtok, izločanje adrenalina in delovanje jeter. Pogloblja dihanje. Lahko tudi povzroči glavobol, ni pa primerna za hitro jezljive in čustveno nestabilne osebe.

Najpogostejši odtenki rdeče so: karmin (temno rdeča, tekmovalnost, načelnost), škrlatna (živahnost, nestanovitnost, tudi sovražnost), magenta (tipična rdeča, trdnost, uspešnost, samozavest, volja), oranžno rdeča (čutnost, impulzivnost).

Rdeča je optimistična, vitalna barva aktivnosti, vročine, gibanja, borbe, strastnega življenja. Je najbolj človeško izrazna, ekstravertirana barva, ki je povezana s polnostjo življenja, s pogumom, žrtvovanjem, ljubeznijo, z močnimi čustvi in dejanji strasti. Rdeča nikogar ne pusti hladnega. Lahko jo ljubite ali sovražite, a ob rdeči barvi težko ostanete ravnodušni.

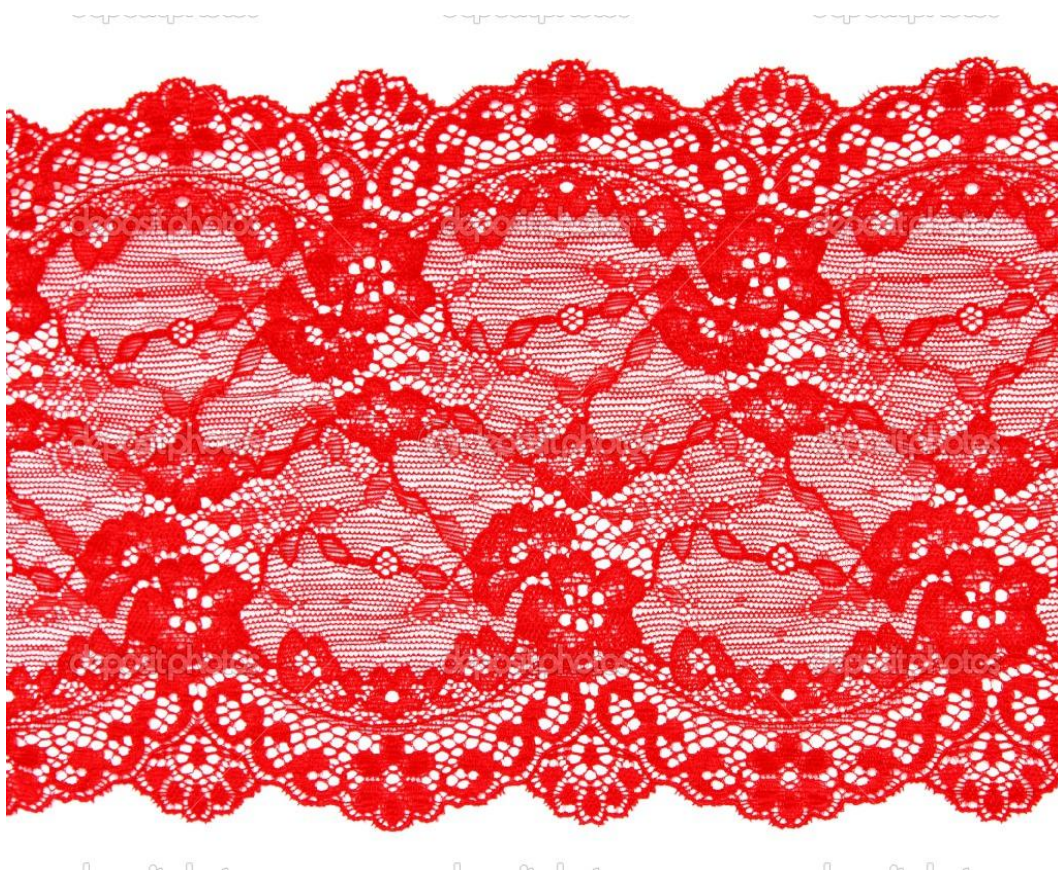
Rdeča povečuje mišični tonus, pospešuje pulz, viša krvni tlak, pospešuje krvni obtok, izločanje adrenalina in delovanje jeter. Pogloblja dihanje. Lahko tudi povzroči glavobol, ni pa primerna za hitro jezljive in čustveno nestabilne osebe. (Slika 25: odtenki rdeče barve, Slika 26: rdeči čipkasti obleki, Slika 27: primer rdeče čipke, Slika 28: rdeče vrtnice)

slika 25: odtenki rdeče barve

slika 26: rdeči čipkasti obleki

slika 27: primer rdeče čipke

slika 28: rdeče vrtnice

11.2 Pomen črne barve

Črna pomeni odsotnost svetlobe. Spontano jo asociiramo s temo in umazanijo. Povezujemo jo predvsem z negativnimi lastnostmi. Kadar se druge barve pojavljajo v kombinaciji z njo, se namreč njihov pomen sprevrže v svoje nasprotje. Bela in črna barva sta simbola onostranskega sveta. Vse se konča v črnem in tako črna že sama po sebi pomeni odsotnost svetlobe, zato simbolizira noč, temo, smrt in somrak. Zaradi svojih fizičnih lastnosti se je črna marsikje utrdila kot barva žalovanja, neodvisno od religioznega mišljenja. Včasih so bile neveste oblečene v črno in ta barva je še danes stereotip elegantnih oblačil. Eleganca je namreč nekakšna mešanica imenitnosti, naravnosti, skrbnosti in preprostosti. Izključuje pompoznost in pretirano vpadljivost, kar najbolje ponazarja prav črna barva. Kljub dinamičnosti, človeka spravlja v depresijo, predstavlja odrekanje, skrajno predajanje ali pa zapustitev. (Slika 29: črna barva, Slika 30: primer črne čipke, Slika 31: primeri črnih čipkastih oblek, Slika 32: zapeljivost in skrivnost črne čipke)

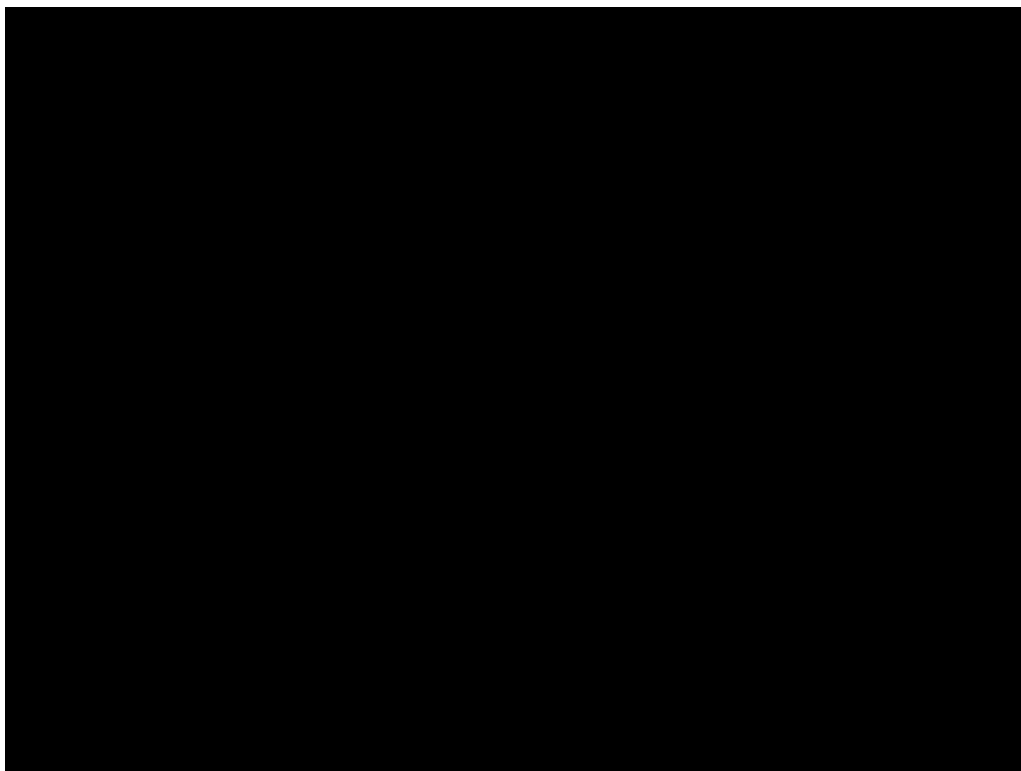
Črno barvo uporabljamo tako pri drznih, kot elegantnih dizajnih. Lahko je konzervativna, ali svobodna, tradicionalna ali nekonvencionalna, odvisno s katero barvo jo kombiniramo. Zaradi njene neutralnosti se pogosto uporablja v tipografiji. Oblikovanju daje pridih prefinjenosti in skrivnostnosti.

V psihologiji barv pomeni moč, nadzor in zaščito pred zunanjim čustvenim stresom. Zagotavlja udobje, ščiti pred zunanjim svetom in skriva šibkosti, negotovosti ter pomanjkanje samozavesti.

Zaradi izjemne moči, ki jo izžareva, črna barva lahko deluje tudi zastrašujoče, neprijazno in nedostopno. To lahko prepreči dvosmerno komunikacijo, saj izžareva avtoriteto in ustvarja strah. Črna je barva nadzora in discipline, neodvisnosti in močne volje. Daje vtis oblasti in moči. Pogosto se jo obravnava, kot barvo premožnih, saj predstavlja eleganco in visoko kakovost.

Najstniki imajo pogosto psihično potrebo po nošenju črnih oblačil v obdobju prehoda med nedolžnim otroštvom in odraslo sofisticiranostjo. To simbolizira zaključek enega dela življenja in začetek drugega ter jim omogoča, da med odkrivanjem lastne identitete ostanejo skriti pred svetom. Pomembno je, da gredo skozi to fazo, je pa zaskrbljujoče, če še naprej v odraslih letih nosijo le črno in izključujejo vse ostale barve. Preveč črne barve namreč lahko povzroči depresijo in nihanje razpoloženja.

Slika 29: črna barva

Slika 30: primer črne čipke

Slika 31: primeri črnih čipkastih oblek

Slika 32: zapeljivost in skrivnostnost črne čipke

12 RAZISKAVA ČRTE

Črta sodi med najstarejše likovne pojme. Z varčnostjo (racionalnostjo) prikazuje poglobitve lastnosti oblik. Črta je orisana likovna prvina, ki omogoča izražanje v grafiki, slikarstvu, arhitekturi, oblikovanju, predvsem pa je značilna za risbo.

Kot konstrukcijska prvina črta veže in poveže likovne enote v celoto ali pa celoto razčleni, npr. razdeli slikovno ploskev (format) in ji nakaže konstrukcijsko mrežo: risba v sliki, skrito ogrodje kompozicije.

Kot plastična in prostorska prvina je črta tvorilka ploskve in telesa v prostoru. Zgleda je mogoče najti v kiparstvu (npr. skulpture iz žice), v arhitekturi (rebrasti stropi, skeletne konstrukcije ...), v risbi (npr. risba v linearni perspektivi). Prostorsko črto najdemo tudi v naravi (npr. tanke vejice dreves).

Kot strukturalne prvine ponazarjajo strukturne črte materialne lastnosti objektov: les, voda, dlako, travo itn.

Črte z mešanjem in gostenjem ustvarjajo svetla in temna področja (npr. šrafure, rastri ...).

Črta nastane z gibanjem točke ali z oženjem polja. Pot konice svinčnika na papirju, ki se giblje svobodno, neomejeno, je slikal Paul Klee imenoval aktivna linija. Aktivna linija se lahko v likovnem prostoru giblje v vse smeri. (Slika 34: aktivne linije)

Kadar črta s svojim gibanjem omeji neko zaključeno površino z obrisno, konturno črto, ki oriše neko ploskev, jo imenujemo medialna linija. (Slika 33: medialni liniji) Pri medialni liniji obe energiji, energija linije in energija ploskve, delujeta enakovredno.

Črto, ki nastane kot posledica strukturnih linij, ki določajo lastnosti določene ploskve, imenujemo pasivna linija. Obrisna črta, ki nastane kot posledica zgostitve ali mešanja strukturnih linij na ploskvi, nima več lastne energije, ker je le posledica površinskih energij in njenega okolja. (Slika 36: pasivne linije)

Glede na izvedbo ločimo formalno (neosebno) črto, ki jo naredimo s pomočjo risalnega orodja (šestila, trikotnika, krivuljnika ...), in neformalno (osebno) črto, ki jo ustvarimo s prosto roko. Poteza prostoročno risane in pisane črte izraža posameznikovo individualnost in je ni mogoče posnemati. Sem sodi tudi kaligrafska ali lepopisna črta. Lastnosti črt so odvisne tudi od uporabe risal: kreda, oglje in čopič omogočajo risanje mehkih, pero in koničast svinčnik pa ostrih črt.

Glede na tok so črte lahko neprekinjene, prekinjene ali točkaste.

Glede na obliko so črte lahko:

- Ravne (toge, trde, ostre, razumske, hladne, nepopustljive),
- lomljene (izražajo trdo in ostro gibljivost),
- nazobčane (izražajo boj).
- Krivulje: pravilne (krožnica, spirala, parabola itn.), nepravilne, svobodne, enodebelinske ali večdebelinske, enakomerne ali neenakomerne.

Oblike in napetosti črt določajo raznovrstno čustveno dožemanje oblik: valovnica ustvarja mehko in tekoče gibanje, enakomerna valovnica je bolj umirjena, neenakomerna pa živahnejša; obešena črta povzroča občutek lenobe in utrujenosti; izobčena črta izkazuje energijo, voljo in odpor; blago valovita črta vliva občutek nežnosti, elegance; lomljene črte povzročajo občutek grobosti, energije, močnatosti; svobodna krivulja zbuja vtis gibanja, nemira, rasti in veselja, lahko pa tudi bojazni, sovraštva in bolečine – odvisno od njenega ritma in trdote.

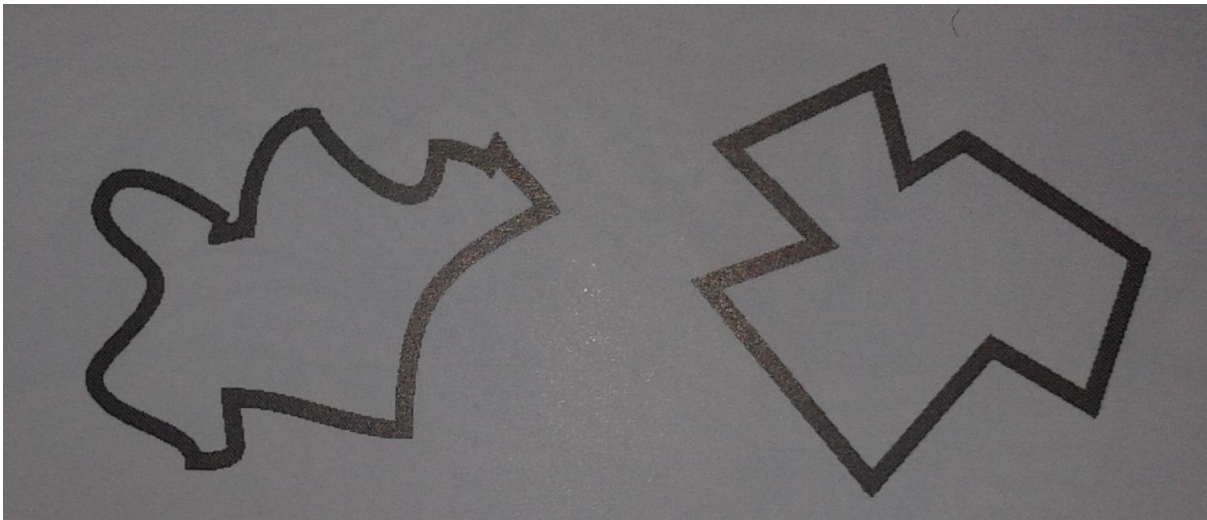
Glede na velikost so črte lahko dolge, kratke, debele in tanke.

Glede na smer imajo črte različno simboliko in psihološko učinkovanje:

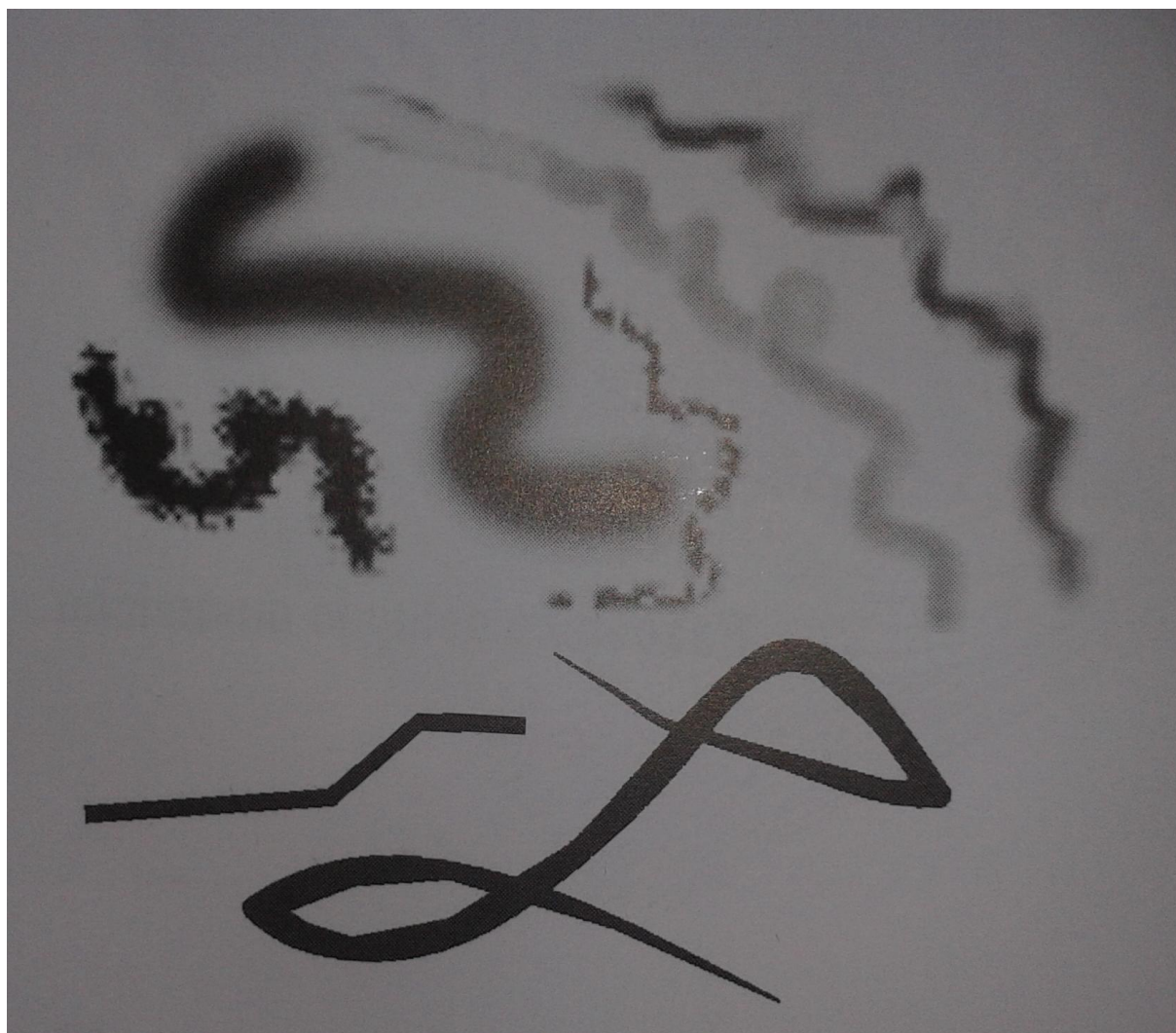
Vodoravna črta deluje mirno, spokojno, pasivno. Spominja na počitek, morje, obzorje, ravnino;

Navpična črta deluje aktivno, trdno, dostojanstveno, predstavlja pa tudi budnost, obvladljivost položaja, življenje in rast, saj je tudi človek pokončno bitje. Navpično črto zaznavamo bližje kot vodoravno, zato vidimo v določenih primerih navpično črto spredaj, vodoravno pa zadaj;

Poševna črta deluje dinamično, kinetično - je prehodna in pomeni gibanje. (Slika 35: poševne linije)

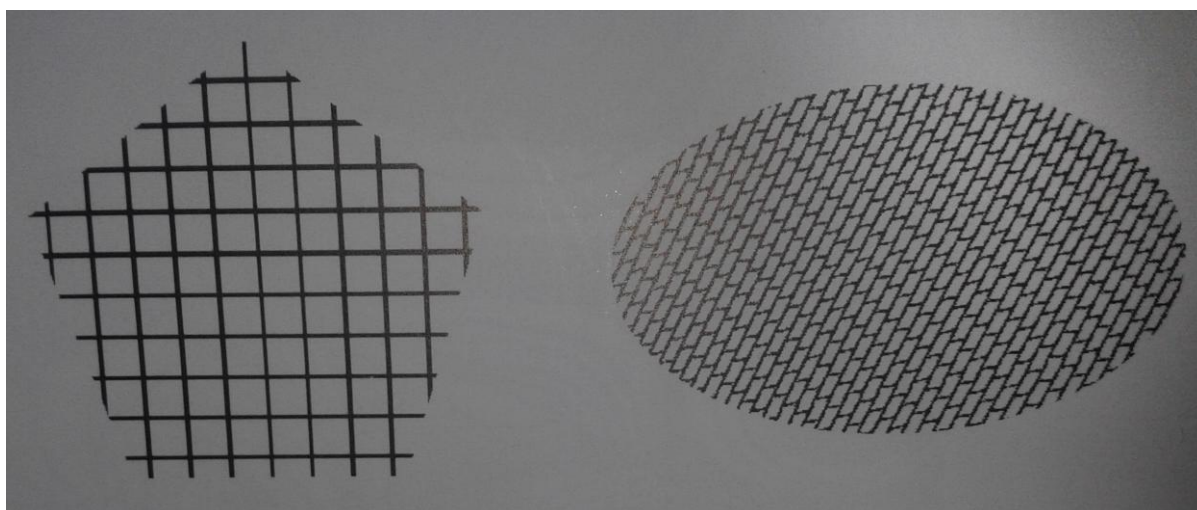
Slika 33: medialni liniji

Slika 34: aktivne linije

Slika 35: poševne linije

Slika 36: pasivne linije

13 EKSPERIMENTALNI DEL

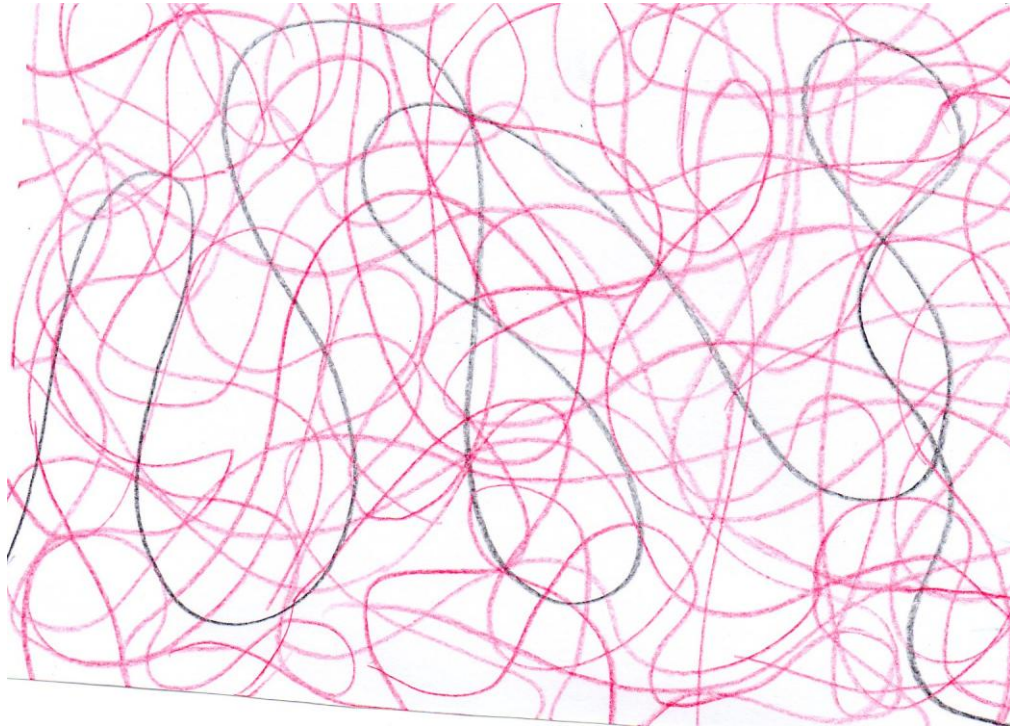
Najprej sem preučila teoretični del. Po natančnem preučevanju teorije je sledil eksperimentalni del. Vključila sem ga v praktično izdelavo moje kolekcije oblačil.

Zračna čipka, ki je aplicirana na oblačila, me je spomnila na misli. Čipka vsebuje različne krive črte, povezane med seboj. To predstavlja različne povezane misli. Različne misli sem ustvarila tudi z igranjem z barvami. Oblačila so rdeče in črne barve. Včasih sem v čipko dodala več rdeče barve, drugič pa več črne. Tako sem dobila različne učinke. Najprej sem misli risala s svinčnikom. Včasih sem bila vesela, včasih sem bila žalostna. Zato so moje misli bile enkrat v prevladujoči črni barvi in enkrat v prevladujoči rdeči barvi. Ko so bile misli intenzivne, sem uporabila debelejšo konico svinčnika, ko so bile misli zbegane je moja črta na formatu begala sem pa tja. Tako so moje risbe bile različno prepletene in v različnih smereh. Moje misli so izražene na 4 slikah. Ker sem se pa v svojem eksperimentalnem delu odločila, da bom oblikovala kolekcijo oblačil in izvedla en model, sem morala poiskati primeren material, da bom lahko izvedla svoje misli v tekstilnem materialu. Izbrala sem poseben material, netkano tekstiljo, solo flis, ki se po šivanju izpere z navadno vodo. Posebnost tega materiala je tudi ta, da obdržijo svojo trdoto. Niti sem prepletala in šivala z različnimi šivi in aplicirala na solo flis tudi različno debele niti.

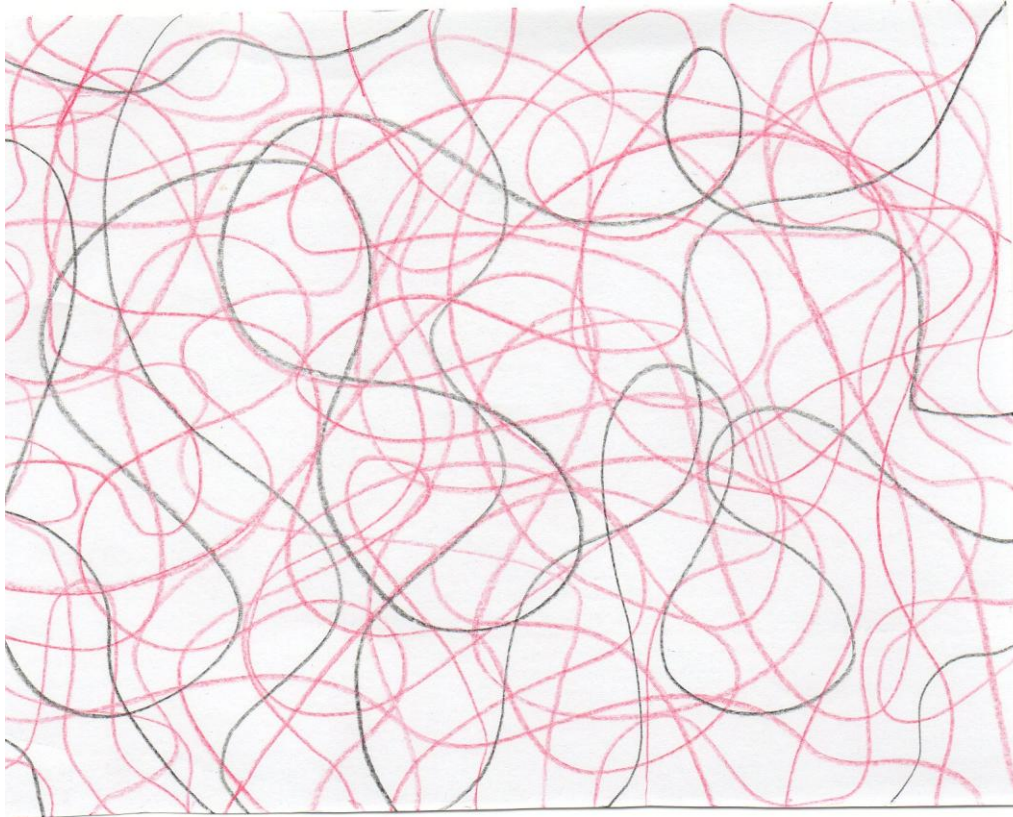
Moj eksperimentalni del je sestavljen iz zračnih čipk, zato sem se odločila predstaviti različne misli v njih.

Slike, ki sem jih narisala s svinčnikom:

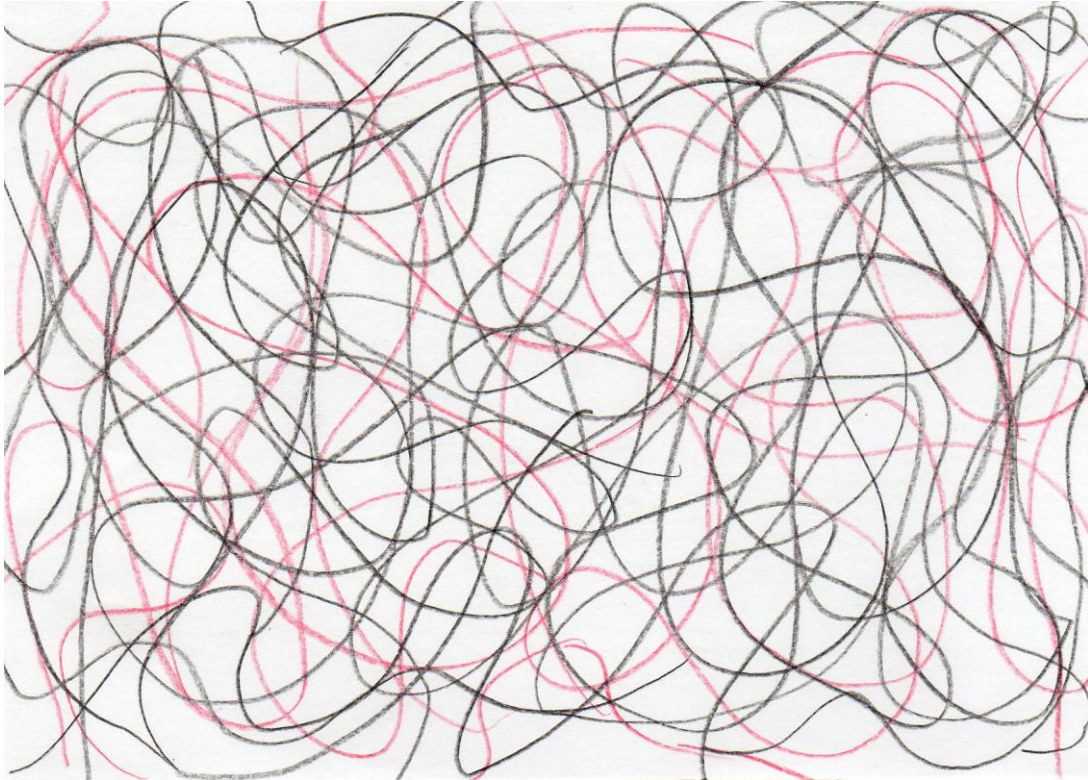
Slika 37: slika narisana s svinčnikom

Na tej sliki prevladujejo rdeče črte. Rdeča barva je zelo vpadljiva, zato se črna barva skoraj izgubi v njej. Slika je optimistična in predstavlja vesele in igrive misli. (Slika 37: slika narisana s svinčnikom)

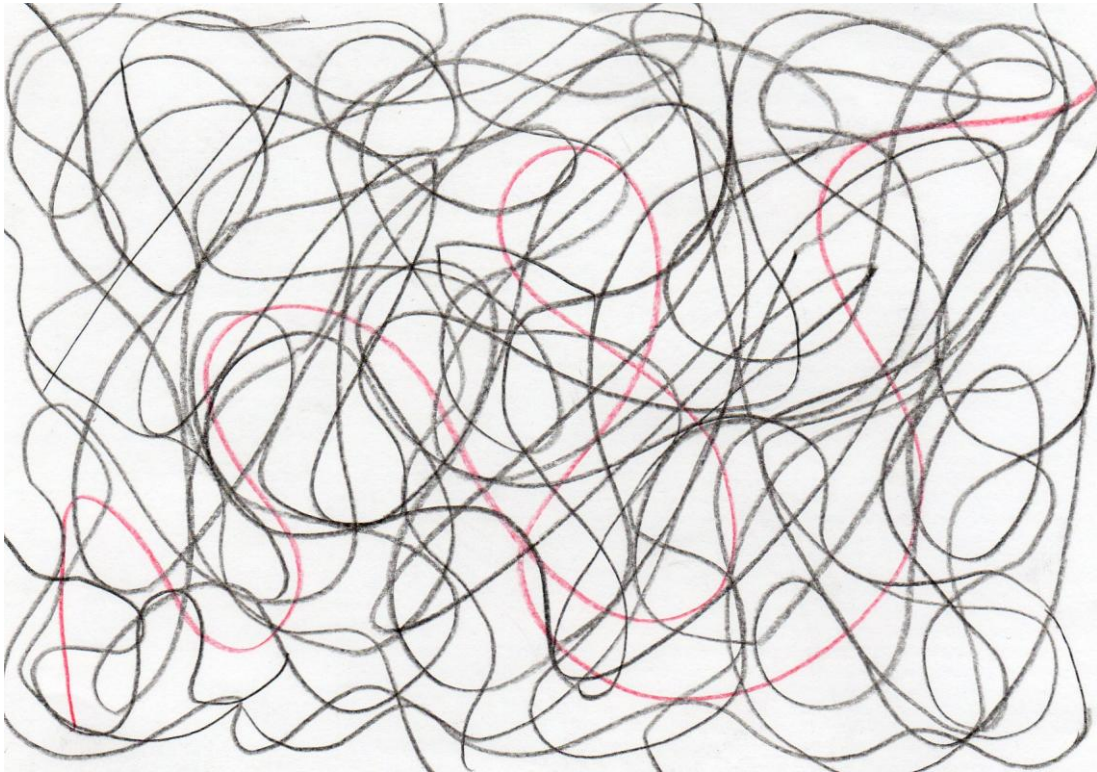
Slika 38: slika narisana s svinčnikom

Na tej sliki prevladuje rdeča, ampak že malo več črne kot na prejšnji sliki. Črne črte sem potegnila čez rdeče, saj sem zraven veselih mislih izrazila tudi strast in odločnost. Moč in vztrajanje se kaže na tej sliki. (Slika 38: slika narisana s svinčnikom)

Slika 39: slika narisana s svinčnikom

Po sliki se rdeče in črne črte enakomerno prepletajo. Črna je bolj močna in udarna barva, zato deluje kot da bi je bilo več. V tem primeru je rdeča barva zasenčena. To pomeni mešane in zmedene misli prepletene med sabo. Prikazuje srečo povezano z žalostjo. Žalost in strah se skriva in prepleta med veselimi misli. Slabe in zmedene misli hočejo prevladati nad dobrimi. (Slika 39: slika narisana s svinčnikom)

Slika 40: slika narisana s svinčnikom

Na sliki ostane le ena sled veselih misli. Čutila sem žalostne misli in občutke, ko sem risala te črte. Negativnost črne barve, ki prevladuje in naredi sliko pesimistično. Izražen je strah, stres in čustvena nedostopnost. (Slika 40: slika narisana s svinčnikom)

Primeri solo flisa. Tej izvedbi se reče zračna čipka.

Slika 41: solo flis

slika 42: solo flis –zračna čipka

slika 43: solo flis – zračna čipka

slika 44: solo flis – zračna čipka

slika 45: solo flis – zračna čipka

Moja kolekcija je sestavljena iz 8 oblačil. Kolekcija je sestavljena iz zračne čipke in iz različnih drugih materialov. Moja kolekcija je predstavljena na slikah. (Slika 46: model št. 1, Slika 47: model št. 2, Slika 48: model št. 3, Slika 49: model št. 4, Slika 50: model št. 5, Slika 51: model št. 6, Slika 52: model št. 7, Slika 53: model št. 8)

Slika 46: model št.1

Slika 47: model št. 2

slika 48: model št. 3

slika 49: model št. 4

slika 50: model št. 5

Slika 51: model št.6

slika 52: model št. 7

slika 53: model št. 8

Za izvedbo sem izbrala naslednji model: (Slika 54: model za izvedbo)

Slika 54: model za izvedbo

Za izvedbo sem se odločila za model št. 6. Model sem izvedla tako, da sem zračno čipko po občutku oblikovala in jo zaključila kot modulacijo na lutki. Za del kjer ni čipke pa sem najprej naredila osnovni kroj po tabeli za konfekcijsko št. 36.

Tabela izračuna mer, po kateri sem narisala osnove kroje obleke :

VŠ	36	1/2	1/4	1/8
VT	178	89	44	/
PrO	84	42	21	10,5
PaO	66	33	16	/
BoO	90	45	22	/
DM	Po meri	/	/	/

Opis kratic oziroma oznak za risanje krojev :

VŠ – velikostna številka

VT – višina telesa

PaO – pasni obseg

PrO – prsni obseg

BoO – bočni obseg

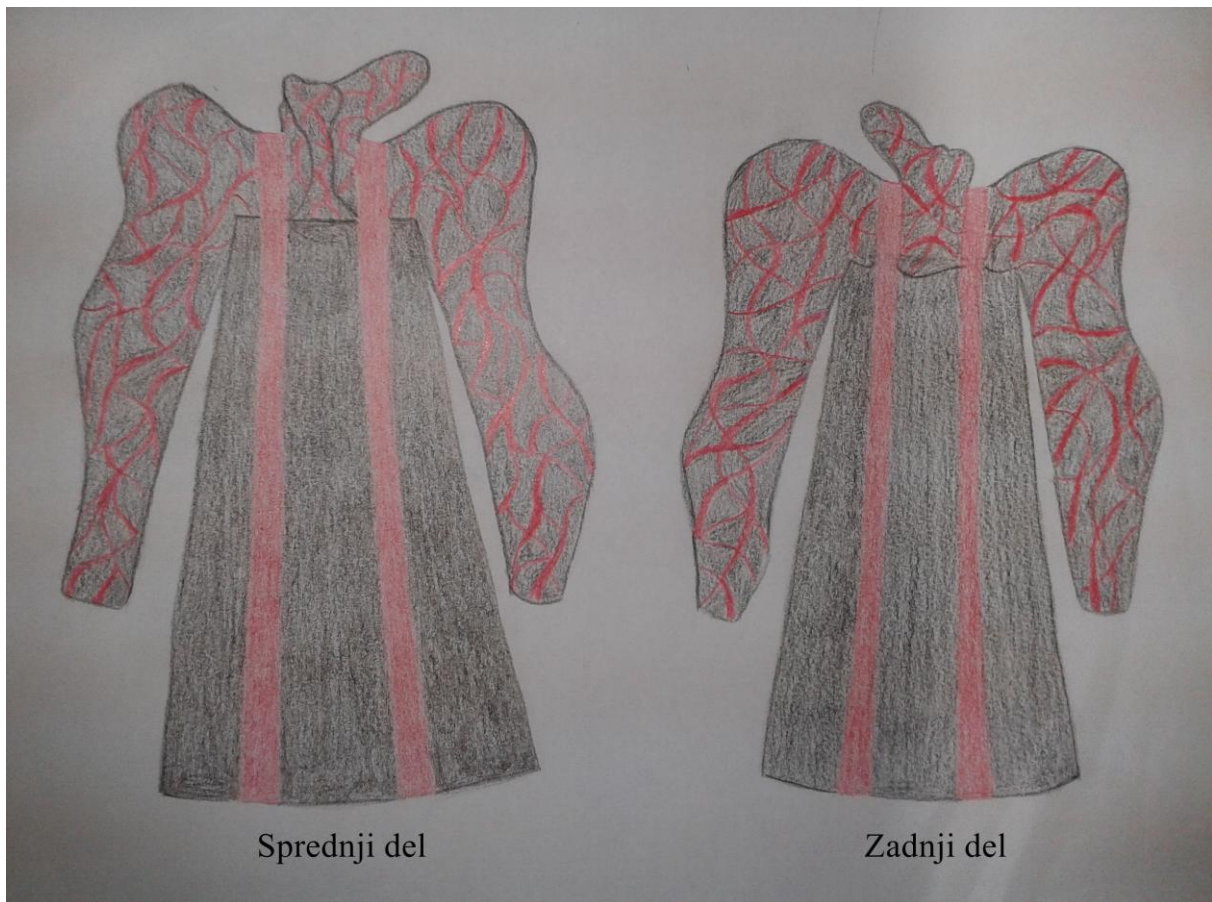
DM – dolžina modela

Osnovni kroj sem potem zmodelirala v željeno obliko. Za spajanje modelov sem uporabila dva šiva. Šiv za opletenje in ravni šiv. (Slika 56: osnovni kroj obleke, Slika 57: zmodeliran kroj obleke, Slika 58: zmodeliran kroj obleke)

Ker je oblačilo v dveh barvah sem uporabila črni in rdeči material ki sta predstavljena na skicah: ...

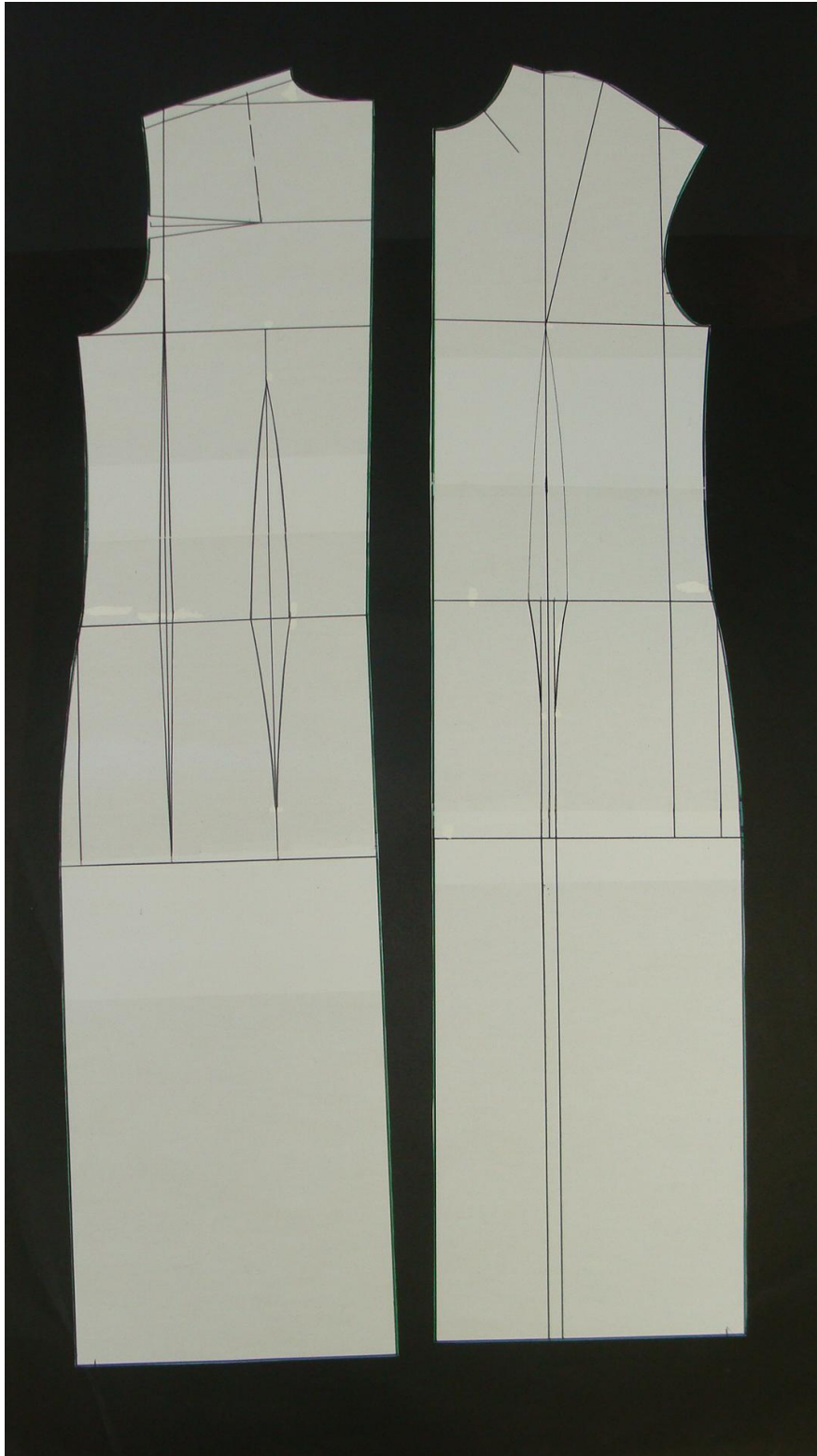
Opis obleke:

Narejena je iz dveh delov. Prvi del je obleka črne barve in ima iz obeh strani ramen potegnjeni rdeči ravni črti, ki zamenjata naramnici. Črti potekata po celotni dolžini obleke – spredaj in zadaj. Na zgornjem delu je iz zračne čipke oblikovan visok stoječ, asimetričen ovratnik in rokavi, ki so voluminozni in asimetrični.

Slika 55: sprednji in zadnji del obleke

14 OSNOVNI KROJ OBLEKE

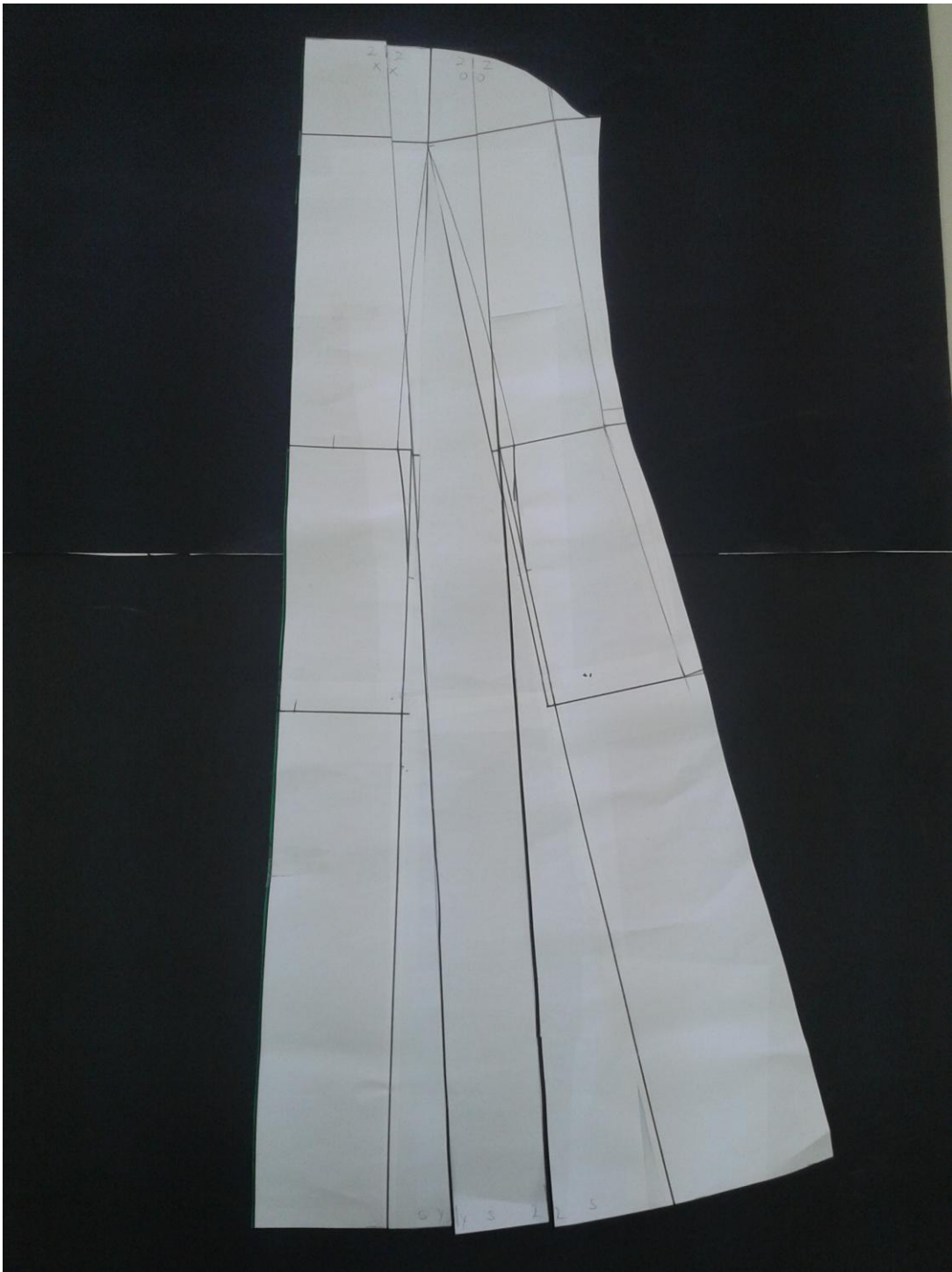

Slika 56: osnovni kroj obleke

15 ZMODELIRAN KROJ OBLEKE

Slika 57: zmodeliran kroj

Slika 58: zmodeliran kroj

Ker je oblačilo v dveh barvah sem uporabila črni in rdeči material: (Slika 59: rdeči material, Slika 60: črni material)

Slika 59: rdeči material

Slika 60: črni material

16 ZAKLJUČEK/SKLEPI

Na podlagi raziskovanja teoretičnega dela sem se veliko naučila o čipkah in črtah. Izvedela sem kakšen vpliv lahko imata rdeča in črna barva na počutje ter kaj predstavljata. Ugotovila sem, kako različni materiali delujejo med seboj. Način izdelave zračne čipke s solo flisom se mi je zdel posebej zanimiv in enostaven hkrati. Naredil je dober učinek. Enostavno ga je bilo modulirati na model zaradi njegove trdote. S predstavitvijo čipke na obleki sem lahko izrazila svoje povezane misli. Viri za raziskovalno nalogo so bili raznoliki. Dosti informacij sem pridobila na internetu in tudi knjig je bilo kar nekaj na voljo. Zadovoljna sem s svojo temo in rezultatom.

DRUŽBENA ODGOVORNOST

V raziskovalni nalogi sem bila zelo spoštljiva do bralcev. Nisem preklinjala in uporabljala grdih besed. Vse je napisano v knjižnem jeziku. Nobenega nisem obsojala, ampak sem se objektivno posvetila svojemu raziskovanju. Upoštevala sem vsa navodila in naloge, ki so mi bile dane. Vse sem napisala pregledno, da bralec ve, za kaj se gre. Zaupala sem svoji mentorici in vsem, ki so mi profesionalno pomagali. Raziskovalno nalogo sem opravljala odgovorno in zanesljivo. Naloge sem se lotila zelo resno in s trdom in delom mi je to uspelo uspešno izpeljati. Prav tako mi je likovnost uspelo povezati z modnim oblikovanjem.

VIRI

Kompletni teoretični del je povzet po drugih virih. Eksperimentalni del je v celoti moj.

1. Gnezda, M., Fortuna, M., Leskovec, I., Peternej, J., Kutin, Š. Lace : wealth for the rich blessing for the poor : razstava ob zaključku mednarodnega projekta. 2010, Ljubljana: Idrija : Mestni muzej,
2. Sešlar-Založnik, V., Kočevar, T. N., Bončina, I., Peternej, J., Berlič Novak, V., Koder, T., Starešinič, M. Od črte do čipke, 2009. Ljubljana: Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za tekstilstvo
3. Šuštarčič, N. 2004. Ljubljana: Debora, 2004
4. <http://www.matejinacipka.si/cipka.html> (15.12.2012)
5. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Misel> (13.12.2012)
6. <http://www.rokodelstvo.si/dejavnost/kvackanje> (15.12.2012)
7. <http://en.wikipedia.org/wiki/Lace> (15.11.2012)
8. <http://www.risancki.si/nasveti/barve.html> (4.1.2013)
9. <http://www.soncne-barve.si/slo/dodatne-informacije/barve-in-njihov-vpliv-na-prostor/vpliv-barv-na-pocutje> (4.1.2013)
10. <http://projekti.gimvic.org/2004/2d/impresionizem/barvepsiholosko.htm> (4.1.2013)